

ROBERT CAPA

1913 – 1954

Robert Capa nevét valószínűleg
mindenki hallotta már.
De annál kevesebben ismerik rövid,
ám rendkívül mozgalmas életútját.
Nem véletlen, hogy Ázsiától Amerikáig
őt tekintik a modern háborús
fényképezés megteremtőjének.

A spanyol polgárháború utolsó hónapjaiban a köztársaságiak Franco csapatainak közeledése és a várost ért súlyos bombázások miatt evakuálták a lakosságot. Egy barcelonai menekültközpont előtt egy halom zsákon elkeseredetten üldögélő szép, fekete szemű lány láttán írta Capa: „Nem mindig könnyű félreállni, elviselni, hogy az ember képtelen bármit is tenni azon kívül, hogy megőrökíti az őt körülvevő szenvedést.”⁸

Barcelona, 1939. január

határozott egyéniségével uralta az üzlet és a család életét. A pesti barátai által Fricinek szólított Endre apjától jó eszét és kedélyét, kreativitását, nagyvonalúságát és könnyelműségét örökölte. Már a Madách Gimnáziumban töltött középiskolai éve alatt rájött, hogy szülei polgári életformája, a mindennapok egyhangúsága nem neki való.

Szabadidejét hozzá hasonló, nonkonformista fiatalok társaságában töltötte. 16 éves korában a magyar avantgárd karizmatikus egyénisége, Kassák Lajos, a szocialista író, festő, lapszerkesztő, döntő hatást gyakorolt életére. A fiú eljárt Kassák legprogresszívebb elméket vonzó művészeti és politikai csoportjának, a Munka-körnek rendezvényeire.

„Érdekelni kezdett az irodalom és a politika, és elhatároztam, hogy újságíró leszek”⁹ – írta erről később Capa. Egy barátjával kijárt Angyalföldre agitálni a munkások közé, és részt vett az 1930. szeptember 1-jei százezres tüntetésen. Baloldali tevékenysége és kapcsolatai bajba sodorták: letartóztatták, és a rendőrségen alaposan megverték. Apja közbenjárására (a rendőrség helyettes főnökének felesége is náluk varratott) másnap elengedték azzal a feltétellel, hogy rövidesen elhagyja az országot.

1931 júliusában Berlinbe ment, ahol beiratkozott a liberális szellemiségű Deutsche Hochschule für Politik-ra (Német Politikai Főiskola). A beilleszkedésben a fiatal magyar baloldali emigráns művészek és pesti barátai segítettek. Itt Kepes György lett a mentora és legjobb barátja, ő hatott legerőteljesebben gondolkodására, rendszeres ebéd- és vacsorameghívásaival megélhetési gondjait is enyhítette. A gazdasági válság a pesti divatszalon is tönkretette, így szülei nem tudták többé anyagiilag támogatni fiukat. A Dephot fotóügynökségnél – amelynek tulajdonosa, Guttman Simon és jó néhány munkatársa magyar volt – kezdett dolgozni mint laboráns és mindenek. „Tanulmányaim közben szüleimnek elfogyott a pénzük, így úgy döntöttem, fényképész leszek, mert

Hutchinson atya a lebombázott Waterloo Roadon

1940–41-ben az „angliai csata” hónapjaiban a német Luftwaffe 1700 bombázója és 1000 vadászgépe a kikötőkre, ipari centrumokra s főként Londonra koncentrálna csapásait, hogy légi-főlényt csikarjon ki, s hogy térdre kényszerítse a briteket. Egyik céljukat sem tudták elérni. Az angol légiflotta ellenállásának erőssége megghiúsította a tervezett angliai inváziót. Különösen a londoni külvárosok lakossága szenvedett sokat a mindennapi, borzalmas erejű légitámadásoktól, mégsem törte meg őket lelkileg. Mintha mi sem történt volna, konokul ragaszkodtak mindennapi szokásaikhoz. A képen Hutchinson atya, a Szent János-templom plébánosa sétapálcával, kezében könyvvel, derűsen sétál a napsütésben a Waterloo Road agyonbombázott romjai között.

London, 1941

Amerikai katonát útbaigazító paraszt Troina mellett
 A hegytetőn emelkedő Troina stratégiai fontosságú városa volt, a Messinába vezető utat ellenőrizte. Ezért a németek ádáz elszántsággal védték, kemény csaták folytak, míg minden csapatukat ki nem űrítették a környékről. Capa képein a lakosság készségesen együttműködik a szövetségessel. Itt az öreg azt mutatja, merre vonultak el a németek. Hosszan kinyújtott botjával szinte sürgetően tolja előre a helyes irányba a katonát.

Szicília, 1943. augusztus 3-4.

ez áll legközelebb az újságíráshoz, ha az ember nem beszél idegen nyelvet.”¹⁰
 Pestől kért kölcsön fényképezőgépet, és rövidesen kisebb fotófeladatokat, főként sportriportokat kapott. A Dephot világszínvonalú fotóriporter-gárdájának segítségével, Umbo (Otto Umbehr), Felix H. Man, Harald Lechenperg, Walter Bosshard, Kurt Hübschmann hatására vált érett fotóriporterré. Első jelentős megbízását sikerrel teljesítette: 1932-ben Trockij kop-

penhágai előadásáról készült képét egész oldalon hozta a Weltspiegel. A hitleri hatalomátvétel miatt azonban tanácsos volt elhagynia Berlint. Rövid bécsi tartózkodás után hazatért, de Pesten nem sikerült jövedelmező fotós munkát kapnia. Egy utazási ügynökség idegenforgalmi kiadványaihoz készített látványos Budapest-képeket, de nem felvételenként, hanem a tekerescsfilmek méteréért fizették – igen szerényen. Húszévesen, 1933 szeptemberében érkezett Párizsba, ahol André Friedmannként próbált az igen éles konkurenciaharcban különböző fotós munkákból megélni. A nyomorgás hónapjain – olykor még Leicája is a zaciba került – az emigráns művészek egymást támogató láthatatlan hálójá segítette át, akiknek törzshelye, a Café du Dôme nemcsak baráti találkozóhely, hanem afféle munkaközvetítő is volt. Mint más Párizsba került fotósunk, ő is sokat köszönhetett André Kertésznek, aki kapcsolataival, kisebb munkákkal segítette. Ekkor kötött életre szóló barátságot a korszak két meghatározó fotográfusával, a lengyel Chimmel (aki David Szyminből lett Seymour) és a francia Henri Cartier-Bressonnal. Megismerkedett Gerda Pohorlylével, aki Gerda Taróra cserélte a nevét. Gerda ambiciózus, bátor, vállalkozó szellemű, gyakorlatias és igen tehetséges, önálló,